

कोलोनोस्कोपी: ती काय आहे आणि काय अपेक्षित आहे

कोलोनोस्कोपीमुळे डॉक्टरांना पातळ, लवचिक कॅमेऱ्याच्या मदतीने तुमच्या कोलन आणि रेक्टमचे संपूर्ण आतील अस्तर पाहता येते. पॉलिप नावाच्या वाढी कधीही कर्करोगात बदलण्याआधीच त्या शोधून काढता येतात. सरासरी जोखीम असलेल्या आणि सामान्य निकाल असलेल्या लोकांसाठी, ही तपासणी सहसा दर 10 वर्षांनी पुन्हा केली जाते.

हे पान ज्यांची कोलोनोस्कोपी लवकरच होणार आहे किंवा जे ती करायची की नाही हे ठरवत आहेत अशा सर्वांसाठी आहे. यात तयारी, तपासणीदरम्यान काय होते, ती किती वेळा पुन्हा केली जाते, जोखीम आणि खर्च यांची माहिती आहे.

सोप्या भाषेत

कोलोनोस्कोपीमुळे डॉक्टरांना तुमच्या **कोलन आणि रेक्टमचे संपूर्ण आतील अस्तर** पाहता येते. यासाठी वापरले जाणारे साधन म्हणजे कोलोनोस्कोप (colonoscope) — एक पातळ, लवचिक नळी ज्यात प्रकाश, कॅमेरा आणि ऊती काढण्यासाठी एक लहान साधन असते. ती हळुवारपणे गुदद्वारातून रेक्टममध्ये आणि नंतर संपूर्ण कोलनमधून वर नेली जाते.

ही तपासणी खास आहे कारण ती एकाच वेळी दोन कामे करते. ती पॉलिप नावाच्या वाढी **शोधू** शकते. त्याच भेटीत ती त्या **काढूनही** टाकू शकते. काही पॉलिप अनेक वर्षांत हळूहळू कर्करोगात बदलू शकतात. ते काढून टाकल्याने कर्करोग सुरू होण्याआधीच थांबवता येतो.

संपूर्ण कोलनमधील वाढी एकाच प्रक्रियेत शोधू आणि काढू शकणारी कोलोनोस्कोपी ही एकमेव सामान्य तपासणी चाचणी आहे. (सिगमॉइडोस्कोपीनेही (sigmoidoscopy) वाढी काढता येतात, पण फक्त कोलनच्या खालच्या भागातच.)

तयारी करणे: आतडे स्वच्छ करणे

डॉक्टरांना स्पष्ट दिसणे आवश्यक असते, म्हणून तुमचे कोलन पूर्णपणे रिकामे असले पाहिजे. तपासणीच्या आधीच्या एक-दोन दिवसांत तुम्ही:

- तुमचा आहार बदलाल, सहसा तपासणीच्या आदल्या दिवशी फक्त स्वच्छ द्रवपदार्थ घ्याल
- तुमच्या टीमने सांगितल्यास काही औषधांमध्ये बदल कराल
- पातळ जुलाब होऊन कोलन स्वच्छ धुतले जाईल असे खास **आतडे स्वच्छ करणारे द्रव (bowel prep)** प्याल

बहुतेक लोक म्हणतात की तयारी हा सर्वात कठीण भाग असतो. त्यात वेदना होत नाहीत, फक्त गैरसोय होते, कारण तुम्हाला बराच वेळ स्वच्छतागृहाजवळ राहावे लागते. तरीही, स्वच्छ कोलन खरोखर महत्वाचे आहे. कोलनमध्ये राहिलेल्या मलामुळे डॉक्टरांना अस्तर स्पष्ट दिसू शकत नाही.

चांगली तयारीच तपासणी अचूक बनवते — सूचनांचे अचूक पालन करा.

तपासणीदरम्यान

तपासणीच्या दिवशी बहुतेक लोकांना **गुंगीचे औषध (sedation)** दिले जाते — तुम्हाला आराम वाटावा किंवा हलकी झोप लागावी यासाठीचे औषध. त्यामुळे तुम्हाला खूप कमी किंवा अजिबात त्रास जाणवत नाही. कोलन उघडण्यासाठी आणि अस्तर अधिक चांगले

पाहण्यासाठी डॉक्टर हळुवारपणे थोडी हवा कोलनमध्ये सोडतात. NIDDK नुसार, तपासणी स्वतः सहसा एका तासापेक्षा कमी वेळ घेते.

डॉक्टरांना पॉलिप किंवा वेगळे दिसणारे दुसरे एखादे ठिकाण आढळले का? तर ते अनेकदा कोलोनोस्कोपमधून लगेच ते काढू शकतात. याला पॉलिपेक्टॉमी (polypectomy) म्हणतात. ऊती प्रयोगशाळेत पाठवली जाते आणि सूक्ष्मदर्शकाखाली तपासली जाते. प्रयोगशाळा असामान्य किंवा कर्करोगाच्या पेशी आहेत का ते तपासते.

गुंगीच्या औषधामुळे, तुम्हाला घरी गाडी चालवून नेण्यासाठी कोणीतरी लागेल. हवा शरीराबाहेर पडत असताना थोडा वेळ तुम्हाला पोट फुगल्यासारखे किंवा गॅस झाल्यासारखे वाटू शकते.

ती किती वेळा करावी लागते

समजा तुम्ही **सरासरी जोखीम** गटात आहात आणि तुमच्या कोलोनोस्कोपीचा निकाल सामान्य आला. तर तज्ज्ञ **दर 10 वर्षांनी** तपासणी पुन्हा करण्याची शिफारस करतात. हे मोठे अंतर योग्य ठरते कारण कोलोनोस्कोपी संपूर्ण कोलन तपासते आणि त्याचवेळी पॉलिप काढून टाकते.

तुमची वेळ वेगळी असू शकते जर:

- पॉलिप आढळले आणि काढले गेले
- तुमच्या कुटुंबात कोलोरेक्टल कर्करोगाचा इतिहास असेल
- तुम्हाला लॅच सिंड्रोम (Lynch syndrome) सारखी आनुवंशिक स्थिती असेल
- तुम्हाला दाहक आतड्याचा आजार (inflammatory bowel disease) असेल

अशा परिस्थितीत, तुमचे डॉक्टर लवकर सुरुवात करण्याचा किंवा अधिक वेळा येण्याचा सल्ला देऊ शकतात.

दहा वर्षे हे मानक अंतर फक्त सामान्य निकाल असलेल्या सरासरी जोखमीच्या लोकांसाठीच आहे — तुमच्यासाठी योग्य वेळापत्रक तुमचे डॉक्टर ठरवतील.

जोखमीचा विचार

कोलोनोस्कोपी सामान्यतः सुरक्षित असते. पण कोणत्याही प्रक्रियेप्रमाणे, तिच्यात काही जोखीम असते. मुख्य जोखमी अशा आहेत:

- **रक्तसाव**, बहुतेक वेळा पॉलिप काढल्यानंतर
- कोलनच्या भिंतीला **छिद्र पडणे (perforation)**, जे क्वचित होते पण गंभीर असते

या समस्या थोड्याच प्रकरणांमध्ये होतात. तुमची काळजी घेणारी टीम तपासणीपूर्वी तुम्हाला विशिष्ट जोखमी समजावून सांगेल, जेणेकरून तुम्ही माहितीपूर्ण निर्णय घेऊ शकाल.

खर्च आणि विमा संरक्षण

कोलोरेक्टल कर्करोग तपासणी ही एक प्रतिबंधात्मक सेवा आहे. अनेक आरोग्य योजना, Health Insurance Marketplace आणि Medicare यांना तिचा खर्च उचलण्यास मदत करणे आवश्यक आहे. एक गोष्ट लक्षात ठेवा: जर कोलोनोस्कोपी दुसऱ्या एखाद्या पॉझिटिव्ह तपासणी चाचणीनंतरचा पाठपुरावा म्हणून केली असेल, किंवा तपासणीदरम्यान पॉलिप काढला गेला, तर काही विमा कंपन्या तिला निदानात्मक तपासणी मानून वेगळे बिल लावू शकतात.

विमा संरक्षणाचे नियम वेगवेगळे असतात, म्हणून तुम्हाला किती पैसे द्यावे लागतील हे कळण्यासाठी तपासणीपूर्वी तुमच्या विमा कंपनीकडे चौकशी करणे चांगले.

तपासणीसाठीची कोलोनोस्कोपी कशी संरक्षित आहे — आणि पॉलिप आढळल्यास काय बदलते — हे तुमच्या योजनेला विचारा.

लवकर मदत केव्हा घ्यावी

- **911 वर कॉल करा किंवा आपत्कालीन विभागात जा जर** तपासणीनंतर तुमचे पोटदुखी तीव्र झाली, किंवा गुदद्वारातून होणारा रक्तस्राव थांबत नसेल, किंवा तुम्हाला बेशुद्ध झाल्यासारखे, चक्कर आल्यासारखे किंवा असामान्यपणे अशक्त वाटत असेल.
- **लगेच वैद्यकीय मदत घ्या (तुमच्या काळजी टीमला कॉल करा, किंवा त्यांच्याशी संपर्क होत नसल्यास आपत्कालीन विभागात जा) जर** रक्तमिश्रित शौचात सुधारणा होत नसेल, किंवा तपासणीनंतरच्या दिवसांत तुम्हाला ताप आला. NIDDK नुसार, रक्तस्राव 2 आठवड्यांपर्यंत उशिरा होऊ शकतो.
- **एक-दोन दिवसांत तुमच्या काळजी टीमला कॉल करा जर** पोट फुगणे आणि गॅस कमी झाले नसतील, किंवा दुष्परिणामांमुळे तुम्ही अपॉइंटमेंटपूर्वी आतडे स्वच्छ करण्याची तयारी पूर्ण करू शकत नसाल.

स्रोत: [NIDDK — कोलोनोस्कोपी](https://niddk.nih.gov/health-information/diagnostic-tests/colonoscopy) (niddk.nih.gov/health-information/diagnostic-tests/colonoscopy); [NCI — कोलोरेक्टल कर्करोग आणि पॉलिप शोधण्यासाठी तपासणी चाचण्या](https://cancer.gov/types/colorectal/screening-fact-sheet) (cancer.gov/types/colorectal/screening-fact-sheet).

विश्वसनीय स्रोतावर आधारित

हा National Cancer Institute वर आधारित शैक्षणिक माहितीचा सोप्या भाषेतील अनुवाद आहे. संपूर्ण आणि अद्ययावत माहितीसाठी कृपया मूळ स्रोत वाचा. केवळ शैक्षणिक माहिती — वैद्यकीय सल्ला नाही. नेहमी तुमच्या स्वतःच्या काळजी टीमशी बोला.

National Cancer Institute: cancer.gov/types/colorectal/screening-fact-sheet

अद्यतनित: 2026-09-29

तुम्हाला मोफत दुभाषी मिळण्याचा अधिकार आहे. अमेरिकेतील (युनायटेड स्टेट्स) ज्या रुग्णालयांना आणि दवाखान्यांना फेडरल निधी मिळतो, त्यांनी तुम्हाला कोणताही खर्च न घेता पात्र दुभाषी उपलब्ध करून देणे बंधनकारक आहे. तुम्ही स्वागतकक्षात किंवा तुमच्या भेटीपूर्वी दुभाष्याची मागणी करू शकता. तुमच्यासाठी भाषांतर करण्यासाठी कुटुंबातील सदस्य किंवा मुलाला सोबत आणण्याची गरज नाही.

ऑनलाइन: cancerexplained.org/languages/mr/colonoscopy

cancerexplained.org वरील इंग्रजी लेखातून अनुवादित. स्रोताशी पडताळलेली आवृत्ती इंग्रजी आवृत्ती आहे.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

कोणताही बदल न करता मोफत छापू. प्रत काढू आणि शेअर करू शकता. परवानगीची आवश्यकता नाही. कृपया वैद्यकीय मजकुरात बदल करू नका. संदर्भ: cancerexplained.org. शैक्षणिक माहिती, वैद्यकीय सल्ला नाही.